

Cziráký József

1883. június 11-én Fejér megyei Sárosdon született a cziráki és dénesfalvai gróf Cziráký (III.) József nagybirtokos, politikus, Sopron város és Sopron vármegye főispánja, a felsőház tagja, Cziráký Béla gróf, közös külügyminiszteri osztályfőnök, cs. és kir. főudvarnagy, és Esterházy Mária grófnő legidősebb gyermeke. Középiskolái után jogot tanult Bécsben a Tereziánumban és Budapesten, ahol 1905-ben doktorrá avatták. 1904-ben egyévi önkéntes katonai szolgálatot teljesített.

Már 1907-ben Sopron vármegye törvényhatósági bizottságának tagja lett. Ezt a hivatalt rövid ideig töltötte be, a Wekerle-kormány alatt lemondott.

A világháborúban a 9. Nádasdy-huszárezred tartalékos kapitányaként a zágrábi 36. gyaloghadosztály parancsnokságához vonult be, mint lovas parancsörtiszt. Végigharcolta az első és a második szerb offenzívát. 1914. november 10-én Singerosánál feladata teljesítése közben három lövéstől súlyosan megsebesült. Bátor magatartásáért bronz Signum Laudist kapott. Részt vett Bukovina és Lemberg visszafoglalásában, 1915 őszén. Mint parancsörtiszt részt vett a harcokban, valamint az ikvai előnyomulásban is. 1916 januárjában saját kérelmére bevonult ezredéhez. IV. Károly koronázásakor arany sarkantyús vitéz lett. 1917 áprilisában szolgálatra Böhm Ermolli vezérezredes hadsereg parancsnokságához osztották be, ahol főispánná való kinevezéséig szolgált.

Feleségül vette Andrásy Ilona grófnőt (1886-1967) 1917-ben, három gyermekük született.

1917-ben Sopron vármegye és a város főispánjává nevezték ki. A háború után az Esterházy-kormány Sopron szabad királyi törvényhatósági joggal felruházott város és Sopron vármegye főispáni tisztét ruházta rá.

1920-ban ismét indult a képviselő választáson a csornai kerületben, de kisebbségben maradt Griger Miklóssal szemben.

1920. február és 1921. október között Nyugat-Magyarország kormánybiztosaként és Vas vármegye főispánjaként működött. Legitimista magatartása miatt felmentették

A Sopron vármegyei Gazdasági Egyesületnek hosszabb időn át elnöke, e mellett számos társadalmi, gazdasági és jótékony egyesület vezető tagja volt.

Cziráký dénesfalvi birtokán szállt le repülőgéppel visszatérési kísérletekor 1921. október 20-án IV. Károly király. Az esemény emlékét kápolna őrzi, amelyet a grófi pár építtetett.

1922-ben a szombathelyi kerület képviselőjévé választották, pártonkívüli keresztény legitimista programmal (1922-1927), a felsőház újjászervezésétől annak tagja (1927—44) volt.

Mandátumának lejártá után egy időre visszavonult a politikai élettől és dénesfai birtokán gazdálkodott. Emellett a cs. és kir. kamarás, arany sarkantyús vitéz Cziráký gróf volt a vagyonkezelője a királyi család magyarországi birtokainak, vagyonának.

Szolgálatának elismeréseként Habsburg Ottó 1933-ban az Aranygyapjas rendet adományozta neki.

Németellenes beállítottsága és a lengyel menekültek Jugoszláviába juttatásának elősegítése miatt a Gestapo kereste. 1945 után az arisztokrata családok sorsa jutott osztályrészül. 1951 decemberében feleségét élelmiszer rejtegetés, "a közellátás veszélyeztetése" vádjával börtönbüntetésre ítélték.

1948-ban Cziráky József gróf és felesége, Andrassy Ilona három ezüst- és porcelántárgyat tartalmazó, negyedikként pedig a grófnő levelezését, I. világháborús naplóját, fényképeket rejtő ládát falazott be dénesfai kastély lépcsőfeljárója alá. 1971-ben kerültek elő a kincsek, a grófnő irathagyatéka 2017-ben jelent meg, Kovács Lajos történész szerkesztésében.

Dénesfán hunyt el 1960. augusztus 10-én. Sírját közadakozásból a Dénesfáért Egyesület felújította, a kastély falán tábla őrzi a grófi pár emlékét, melyet Dr. Korzenszky Richárd tihanyi bencés perjel szentelt fel 2016-ban.

Irodalom:

Székely Zoltán: A Cziráky ősgaléria Xantus János Múzeum Győr, 1997.

Andrassy Ilona grófnő irathagyatéka, a szövegeket gond. és szerk. Kovács Lajos Győr: Rómer F. Műv. és Tört. Múz., 2017

Internet:

Andrassy Ilona grófnő irathagyatéka I. Szarajevótól Trianonig. Hozzáférés:

<http://www.1914.gyor.hu/irathagyatek.html> Letöltés: 2018. 05. 28.

Magyar Fegyveres Erők honlapja. Hozzáférés:

<http://www.hungarianarmedforces.com/as/19161230/cziraky.htm> Letöltés: 2018. 05. 28.

Gróf Cziráky Panzió honlapja. Hozzáférés: http://www.hotelcziraky.hu/?page_id=83 Letöltés: 2018. 05. 28.